

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศจะสามารถพัฒนาทั้ง เศรษฐกิจและสังคมให้ไต่ระดับตามความมุ่งหมายนั้น ย่อมจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเป็นส่วนประกอบ ที่สำคัญคือ ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรมนุษย์จะมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศได้ จะต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะในการประกอบกิจการงานในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ วิธีการที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ดี มีคุณภาพ ต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ก่อสวัสดิ์พิพาณิชย์ (2521 : 35) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่จะช่วยให้คนมีคุณภาพดีนั้น คือ การศึกษา ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งพระราชดำริส และพระบรมราโชวาท ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาว่า "การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนา ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม ของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม และประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ 2527:298)

ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แต่การจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ดั่งนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษา ฐานะเศรษฐกิจของชาติ ปรัชญาการศึกษา หลักสูตรที่ใช้ ครูและบุคลากรด้านการจัดการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้รัฐจะมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาอย่างจริงจัง มีกำลังเงินมากพอ มีปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสม และปรับหลักสูตรให้เหมาะสมเพียงใดก็ตาม ถ้าครูมีสมรรถภาพไม่พอเพียง ย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่ล้มเหลวได้ เพราะคุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นส่วนใหญ่

ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการจัดอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นในแผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 4 ได้เน้นเรื่องคุณภาพ แต่มีปัญหาว่า การพัฒนาครูอาจารย์ไม่ได้เต็มที่ อุปสรรคไม่เพียงพอ การตรวจนิเทศไม่ทั่วถึง สม่าเสมอ และในแผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 ได้เร่งรัดพัฒนาการศึกษา ทั้งในค่านปริมาณและคุณภาพ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ในการประกอบอาชีพ และมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพโดยการปรับปรุง การประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอน ระดมทรัพยากรมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อคุณภาพของการศึกษา (สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 18-20) แต่คุณภาพการศึกษาทุกระดับไม่เป็น ที่พอใจ กระบวนการให้การศึกษายังขาดประสิทธิภาพ (ชม ภูมิภาค 2527 : 8) เช่น ครูยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน (กรมวิชาการ 2529 : 28) การสอน ยังยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางมากกว่ายึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (อุดม บัญญา 2528:19) จากสภาพปัญหาต่าง ๆ สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการ เรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรปัจจุบัน และถ้าครูมีคุณภาพดีแล้ว ก็ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ (ขวัญเรือน อาชวิมลโยบล 2527 : 66)

นอกจากครูจะมีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษาแล้ว ศึกษานิเทศก์ซึ่งเดิม เป็นบุคคลภายนอกก็มีส่วนสำคัญร่วมพัฒนาการศึกษา โดยทำหน้าที่ แนะนำ ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือในด้านการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูและผู้บริหาร การศึกษาในโรงเรียน แต่ในสภาพปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น จำนวน โรงเรียนเพิ่มมากขึ้น จำนวนครูอาจารย์เพิ่มขึ้น แต่จำนวนศึกษานิเทศก์มีได้เพิ่มขึ้น ความอัตราส่วนที่เหมาะสม จึงทำให้การนิเทศการศึกษามีอุปสรรค ไม่สามารถ ดำเนินการได้ทั่วถึง ภัยสาเหตุที่ขาดกำลังคนและกำลังเงิน ประกอบกับคุณภาพ และคุณวุฒิของครูในโรงเรียนสูงขึ้นกว่าเดิมมาก ดังเช่น จุไร ลีอากาศ (2529 : 6) กล่าวในพิธีเปิดประชุมสัมมนาบุคลากรโรงเรียนกลุ่มทดลอง โครงการพัฒนาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ว่า ปัจจุบันครูอาจารย์รุ่นใหม่มีความรู้ ความสามารถสูง เราต้องยอมรับว่า ขณะนี้ครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความตื่นตัวอย่างมาก มีความก้าวหน้า ทางวิชาการสูง ไม่ใช่มีแต่เฉพาะที่ศึกษานิเทศก์เท่านั้น บางครั้งความก้าวหน้าและ

ความเท่าทันกับวิทยาการจริง ๆ นั้น บางทีครู อาจารย์จะเป็นผู้ก้าวหน้าได้ไกลกว่า เพราะอยู่ใกล้ชิดกับปัญหาประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คือ ภารกิจของครู อาจารย์ ในโรงเรียนมีได้จำกัดเฉพาะในรั้วโรงเรียน ต้องสัมผัสกับชุมชน โรงเรียนจะต้อง เป็นผู้นำ โรงเรียนจะต้องเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชุมชน และในขณะเดียวกัน โรงเรียนกับชุมชนจะต้องพึ่งพาอาศัยเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน และต้องหาทาง ช่วยกันพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน เป็นต้น จึงทำให้มีการพัฒนาการ นิเทศการศึกษาในโรงเรียนขึ้น จัดให้มีคณะกรรมการวิชาการ ที่จะดำเนินการใน การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา เป็นผู้ทำการนิเทศ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะสูงขึ้น

จากการศึกษาดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

งานวิจัยของ กฤษณี น้ำเพชร (2520 : ฉ) สรุปปัญหา อุปสรรคใน การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ไว้ คือ ขาดแคลนวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิเทศการศึกษา ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบ ในการจัดการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่ เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน และขาดการวางแผนดำเนินการนิเทศอย่างเป็น ทางการ

และงานวิจัยของ ศิริวรรณ ฉายะเกษศรี (2529 : 438-468) ได้ สรุปว่า ผู้นิเทศขาดความรู้และทักษะในการนิเทศ ลักษณะการนิเทศมุ่งแต่ให้ความรู้ จึงทำให้การนิเทศขาดคุณภาพ ขาดการยอมรับ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการในการ นิเทศของโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้นิเทศมีประสบการณ์มากกว่าผู้นิเทศโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนั้น ประสิทธิภาพ การทำงาน ขวัญ กำลังใจในการทำงาน ไม่ดี มีการโยกย้ายบ่อย อายุการ ปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศน้อยกว่าผู้รับการนิเทศ จึงเกิดปัญหาการยอมรับ ความ สิ้นพอใจในการปฏิบัติงานมีน้อย ขาดความร่วมมือร่วมใจ

จากผลวิจัยทั้ง 2 ฉบับ จะชี้ชัดว่าการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน นั้น บังคับบุคลากร เป็นปัญหาของการนิเทศ โดยเฉพาะผลงานวิจัยของ ศิริวรรณ ฉายะเกษทริณ ได้กำหนดชัดเจนว่า ผู้นิเทศขาดความรู้และทักษะในการนิเทศ และกลุ่มโรงเรียนได้จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ขึ้นใน วันที่ 11-12 กันยายน พุทธศักราช 2529 ขึ้น เพื่อให้บุคลากรในกลุ่มโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อนำการนิเทศศึกษามาใช้เสมือนเครื่องมือสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา และเพื่อมุ่งดำเนินการให้สอดคล้องและสนองนโยบายตาม แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 (พุทธศักราช 2530-2534) ที่ได้กำหนดค นโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น โดยปรับปรุงระบบการ นิเทศการศึกษา ส่งเสริมการนิเทศทางไกล และการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนอย่างต่อเนื่องอีกด้านหนึ่งด้วย จึงทำให้เห็นว่า งานนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียนมีความสำคัญ และจำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการเรียนการสอน ทั้งข้อสรุปของผลการสัมมนาของนิสิตปริญญาโท สาขา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ปีการศึกษา 2518 ว่า

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพทางด้านการเรียนการสอนภายใน โรงเรียน เพราะถ้ายังไม่มีการนิเทศแล้ว ครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนอาจเอา แบบอย่างที่ไม่ถูกต้องจากครูคนอื่น เช่น คุณแบบอย่างจากครูที่สอนมานาน ๆ โดย ไม่มีการปรับปรุงประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม
2. ครูควรได้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาความเจริญทางด้านการเรียนการสอน และทางวิชาการ ถ้าครูไม่ได้รับการนิเทศ อาจแสดงออกในทางที่ผิด เช่น มี พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีการขัดแย้ง มีทัศนคติแบบเสรีนิยมในการทำงาน นึกจะ ทำอะไรหรือสอนอย่างไรก็ได้ตามใจตนเอง ทั้งนี้ จึงมีความจำเป็นต้องจำแนก ความต้องการของครูแต่ละคน และวางแผนเพื่อดำเนินการพัฒนาให้ไปสู่เป้าประสงค์ ในสิ่งที่ถูกต้องควร
3. โรงเรียนต้องมีการนิเทศ เพราะโครงการที่ประกอบด้วยข้อมูลจาก การนิเทศจะสามารถช่วยจำแนกคุณภาพของครูและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอน

4. การนิเทศสามารถกระตุ้น แนะนำทางความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียน

5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องอบรมครูโดยกระทำต่อเนื่องกันไป

6. เพื่อช่วยให้ครูได้เข้าใจแจ่มแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป ปรัชญาของโรงเรียน วัตถุประสงค์เฉพาะของโรงเรียน และเพื่อช่วยให้ครูดำเนินการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์

7. เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของคณะครู และก่อให้เกิดความรู้สึกลดท้อภัยในการทำงาน (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ 2525 : 92)

จากความจำเป็นดังกล่าวนี้ ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นโยบายของแผนการศึกษาที่จะเร่งรัดในเรื่องคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยได้บ่งบอกว่า ผู้นิเทศปฏิบัติงานโดยขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ บัญชาการยอมรับของผู้รับการนิเทศ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีน้อย ขาดความร่วมมือร่วมใจ จากปัญหาดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่าความพร้อมของบุคลากรในการให้การนิเทศมีน้อย และบุคลากรดังกล่าวมิได้ตระหนักและเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่กระทำอยู่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ได้สรุปว่า ผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียนจะต้องทราบวาทะหน้าที่อันถือเป็นหลักของการนิเทศนั้นมีดังนี้

1. ช่วยเหลือครูในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง
2. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร
3. ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น
4. เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขา ซึ่งมีอยู่ในโรงเรียนได้ช่วยเหลือ

เพื่อนครู

5. ส่งเสริมให้คณะครูมีความสนใจในอุปกรณ์การสอน
6. ช่วยเหลือครูในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กให้ดีขึ้น
7. ช่วยเหลือครูในการประเมินผลนักเรียน
8. ส่งเสริม ชักจูง ให้ครูรู้จักประเมินผลโครงการปฏิบัติงานและความ

ก้าวหน้าของตน

หอสมุดเฉลิม สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9. ช่วยให้ครูประสบความสำเร็จ และมีความรู้สึกมั่นคง

จากบทพาทหน้าที่ตั้งกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น ความรู้ในเรื่อง

1. แนวคิด หลักการ และกระบวนการนิเทศการศึกษา
2. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร
3. ความรู้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน
4. ความรู้ในการช่วยพัฒนา ส่งเสริมครูในการจัดการเรียนการสอน เช่น จิตวิทยา
5. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสภาพของสังคมนั้น

จึงสรุปได้ว่า ในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้นบุคลากรผู้นิเทศ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ถ้าผู้นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ การศึกษา หลักการ และแนวคิดในการนิเทศ และความรู้อื่น ๆ ประกอบแล้ว การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนจะมีอุปสรรค ซึ่งหมายถึงว่า การนิเทศมิได้พัฒนาครู มิได้พัฒนางานการจัดการเรียนการสอน มิได้สร้างประสานสัมพันธ์ และสร้างขวัญ กำลังใจขึ้นในหน่วยงานนั้น ๆ ตามจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา และนอกเหนือไปกว่านั้น การนิเทศการศึกษามิได้มีส่วนช่วยพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความรู้ ความเข้าใจของผู้นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และควรที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้าง และพัฒนาบุคลากรผู้นิเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

2. จะศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

2.2 มุคฉากรทางการนิเทศการศึกษา

2.3 แนวปฏิบัติและวิธีการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

2.4 การประเมินผลทางการนิเทศการศึกษา

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุราชการ วุฒิการศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการทำงานร่วมกัน ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน

ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์สามารถแสดงออกได้ด้วยการแปลความ ที่ความ ขยายความ หรือสรุปความ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาให้ไกลออกไปจากความหมาย หลักการ หรือแนวคิด แนวปฏิบัติเดิมอย่างสมเหตุสมผล เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์การดำเนินการนิเทศการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ คุณภาพ และสัมฤทธิ์ผลต่อผู้เรียน

บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาโดยตรง หรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับทางการนิเทศการศึกษาโดยตำแหน่ง ได้แก่ศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ผู้ที่ได้รับบรรจุแต่งตั้งตามกฎหมายในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ เขต สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 5

ครู หมายถึง ผู้ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งตามกฎหมายในตำแหน่งครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

คำถามที่ทองการจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องการคำตอบว่า ผู้บริหาร และครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษามากน้อย และแตกต่างกันเพียงใด

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างปึงต่อหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ที่จะใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 ให้มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการศึกษา และนำความรู้นั้นไปปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ประกอบด้วย จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม กาญจนบุรี และ สุพรรณบุรี มีโรงเรียนมัธยมศึกษา 119 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 29 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 26 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 64 โรงเรียน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,653 คน และครู จำนวน 4,800 คน โดยจำแนกออกตามขนาดของโรงเรียน ดังนี้

ก. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 29 โรงเรียน มีผู้บริหาร 261 คน ครู 2,921 คน

ข. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง 26 โรงเรียน มีผู้บริหาร 208 คน ครู 1,133 คน

ค. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 64 โรงเรียน มีผู้บริหาร 384 คน ครู 746 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบ่งประชากรออกตามลักษณะ ขนาด ของโรงเรียน และประชากรของแต่ละขนาดโรงเรียน ได้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มครู แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Stratified Random Sampling) โดยกระจายไปตามสัดส่วนของโรงเรียนในแต่ละขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 618 คน โดยคำนวณจากตารางสำเร็จ ของ Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้ดังนี้

ก. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 81 คน และครู จำนวน 217 คน

ข. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 64 คน และครู จำนวน 83 คน

ค. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 118 คน และครู จำนวน 55 คน

จ. รวม ผู้บริหารโรงเรียน 263 คน
ครู 355 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบวัดความเข้าใจในเนื้อหาของการนิเทศการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่จะใช้ประกอบการวิจัย
2. ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา จากเอกสาร บทความ และผลงานการวิจัย
3. กำหนดหัวข้อ โครงสร้าง ครอบคลุมความคิด และความสัมพันธ์ของเนื้อหา เพื่อนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา
4. สร้างแบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาให้ครอบคลุมกับครอบคลุมความคิดดังกล่าว
5. นำแบบวัดความเข้าใจที่ได้สร้างขึ้นแล้วไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม
6. นำแบบวัดความเข้าใจดังกล่าวไปทดลองใช้
7. นำแบบวัดความเข้าใจที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับแก้ไข
8. นำเครื่องมือที่ได้แก้ไขสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบ โดยเลือกตอบข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุราชการ วุฒิการศึกษา นีคือ

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความเข้าใจที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้น ดังแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา แนวปฏิบัติและวิธีการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และการประเมินผลทางการนิเทศการศึกษา

4. การควบคุมประสิทธิผลและการประเมินผลการนิเทศการศึกษา
จากแบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษานี้ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ตัวเลือก ที่มีความแตกต่างกัน ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา มากน้อยต่างกัน และมีการกำหนดค่าคะแนนข้อคำตอบในการวัดแบบ

มาตราส่วนประเมินค่า Rating Scale ดังนี้

- "4" สำหรับข้อที่แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษามากที่สุด
- "3" สำหรับข้อที่แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษามาก
- "2" สำหรับข้อที่แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาน้อย
- "1" สำหรับข้อที่แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาน้อยที่สุด

ตัวอย่าง ข้อคำถามในแบบวัดความเข้าใจ เช่น

ในการนิเทศการศึกษานั้น ผู้นิเทศช่วยทำงานเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลใดเป็นคนแรก?

ตัวเลือก	มาตราประเมินค่า
ก. ครูผู้รับการนิเทศ	4
ข. นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตทางการศึกษา	2
ค. ศึกษาพิเศษผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษา	3
ง. ประชาชนผู้สนับสนุนการศึกษาให้ชุมชนแห่งนั้น	1

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่จะใช้ประกอบการวิจัย

1.1 ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาจากเอกสาร บทความ และผลงานการวิจัย ตามลำดับคือ รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปแนวคิด กำหนดหัวข้อ โครงสร้างไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 2 สร้างแบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาให้ครอบคลุมกับกรอบความคิดดังกล่าว โดยจัดทำตามลำดับคือ

- 2.1 นำแบบวัดไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ
- 2.2 นำแบบวัดดังกล่าวไปทดลองใช้
- 2.3 นำมาหาสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบวัด
- 2.4 ปรับปรุงแบบวัดความเข้าใจ

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
ส่งแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ และบางส่วน
เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

- ขั้นที่ 4 เตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
  - 4.2 นำข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์

- ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 5.1 ทิวแปรที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้
    - ทิวแปรต้น
      - เพศ อายุราชการ วุฒิต่างการศึกษา
    - ทิวแปรตาม
      - ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

เนื้อหาสาระมีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา
  - ความหมายของการนิเทศการศึกษา
  - จุดมุ่งหมาย ความจำเป็น ความสำคัญ
  - หลักการนิเทศการศึกษา
2. บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา
  - บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา
  - คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้นิเทศ
  - บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ

3. แนวปฏิบัติและวิธีการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

- งานนิเทศการศึกษา
- แผนงานและโครงการทางการนิเทศ
- กิจกรรมทางการนิเทศการศึกษา
- ทัศนะทางการนิเทศการศึกษา
- เทคนิคทางการนิเทศการศึกษา
- กระบวนการนิเทศการศึกษา

4. ประเมินผลการนิเทศการศึกษา

5.2 ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS คำนวณหาค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น เพศ อายุราชการ วุฒิการศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ
ตัวแปรตาม คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ใช้ค่า
มัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 นำค่าสถิติใส่ลงในตาราง เสนอผลการวิเคราะห์

5.4 อ่านค่าสถิติ และวิเคราะห์ผลการวิจัย เสนอผลการวิจัย

5.5 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การเสนอผลการวิจัย

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย
ประโยชน์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามที่ใช้ใน
การวิจัย

บทที่ 2 เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย